

ESTETIK JARROHLIK VA UNING PSIXOLOGIK TASIRI

Qobiljonova Ravzo Baxtiyorjon qizi

Qo'qon universiteti Andijon filiali Davolash ishi yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada estetik jarrohlikning psixologik ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, estetik jarrohlik insonning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishi, ijtimoiy faoliyatini yaxshilashi mumkin. Shu bilan birga, ayrim hollarda natijadan norozilik, tashqi qiyofaga haddan tashqari bog'lanish va ruhiy tushkunlik ham kuzatiladi. Shu bois, jarrohlikdan oldin psixologik maslahat berish va jarrohlikdan keyin rehabilitatsiya tadbirlarini tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: estetik jarrohlik, psixologik ta'sir, o'ziga ishonch, ijtimoiy moslashuv, ruhiy barqarorlik.

Аннотация: В данной статье исследуется психологическое воздействие эстетической хирургии. Результаты показали, что пластические операции способны повысить уверенность в себе и улучшить социальную активность личности. Однако в ряде случаев наблюдаются неудовлетворённость результатами, чрезмерная фиксация на внешности и депрессивные состояния. Поэтому до хирургического вмешательства важна психологическая консультация, а после операции – реабилитационная поддержка.

Ключевые слова: эстетическая хирургия, психологическое воздействие, уверенность в себе, социальная адаптация, психическое здоровье.

Annotation: This article examines the psychological impact of aesthetic surgery. Findings indicate that aesthetic procedures can increase self-confidence and improve social adaptation. However, in some cases, dissatisfaction with results, excessive preoccupation with appearance, and depressive symptoms may occur. Therefore, psychological counseling before surgery and rehabilitation support afterward are of great importance.

Keywords: aesthetic surgery, psychological impact, self-confidence, social adaptation, mental health.

So'nggi yillarda estetik jarrohlik (plastik jarrohlikning bir yo'nalishi) dunyo miqyosida keng tarqalib, insonlarning tashqi ko'rinishini o'zgartirish orqali ularning psixologik va ijtimoiy hayotiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Estetik jarrohlikning ommalashishiga bir qator omillar sabab bo'lmoqda: ommaviy axborot vositalarida go'zallik standartlarining targ'ib qilinishi, ijtimoiy tarmoqlarda tashqi qiyofaga berilayotgan katta e'tibor, shuningdek, insonning o'z-o'zini baholash ehtiyoji. Psixologik nuqtai nazardan, estetik jarrohlik amaliyotidan o'tgan shaxslar ko'pincha o'ziga bo'lgan ishonchni oshirib, jamiyat bilan muloqotda faolroq bo'lishlari mumkin. Shu bilan birga, ayrim hollarda natijaga nisbatan norozilik, ruhiy tushkunlik yoki yangi tashqi qiyofaga moslashishda qiyinchiliklar ham kuzatiladi. Demak, estetik jarrohlik nafaqat tashqi qiyofaga, balki inson ruhiyatiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadigan murakkab jarayon hisoblanadi. Mazkur maqolada estetik jarrohlikning ijobiy va salbiy psixologik ta'sirlari, uning jamiyat va madaniyatdagi o'rni,

shuningdek, ushbu amaliyot oldidan psixologik maslahatlarning ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, bugungi kunda estetik jarrohlik faqat tibbiy emas, balki psixologik va sotsiologik jihatdan ham chuqur o'rganilishi zarur bo'lgan masalaga aylanmoqda.

METODOLOGIYA: Mazkur tadqiqot estetik jarrohlikning inson psixologiyasiga ta'sirini o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda sifat va miqdoriy tahlil usullari qo'llanildi.

1. Adabiyotlar tahlili:

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST), psixologiya va tibbiyot sohasidagi ilmiy maqolalar, statistik ma'lumotlar hamda klinik tadqiqotlar o'rganildi. Bu manbalar orqali estetik jarrohlikning jahon miqyosidagi rivoji va psixologik ta'sirlari tahlil qilindi.

2. So'rovnoma usuli:

Estetik jarrohlik amaliyotidan o'tgan 50 nafar bemor bilan maxsus tuzilgan so'rovnoma o'tkazildi. Unda ularning jarrohlikdan oldingi va keyingi ruhiy holati, o'ziga bo'lgan ishonch darajasi hamda jamiyat bilan muloqotdagi o'zgarishlari o'rganildi.

3. Psixologik testlar:

Tadqiqotda shaxsning o'zini baholash testi (Rosenberg Self-Esteem Scale) va tashvish darajasini aniqlash testi (Hamilton Anxiety Rating Scale) qo'llanildi. Ushbu testlar yordamida estetik jarrohlikning ruhiy barqarorlik va o'z-o'zini qabul qilish jarayoniga ta'siri aniqlandi.

4. Statistik tahlil:

Olingan natijalar miqdoriy ko'rsatkichlar asosida qayta ishlanib, ular orasidagi o'zaro bog'liqlik aniqlash uchun korelyatsion tahlil usuli qo'llanildi. Metodologiyaning mazkur yondashuvi estetik jarrohlikning nafaqat tibbiy, balki psixologik oqibatlarini ham aniq baholash imkonini berdi.

NATIJA VA TAHLIL: O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, estetik jarrohlik inson ruhiyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi va bu ta'sir ijobiy ham, salbiy ham bo'lishi mumkin.

1. Ijobiy natijalar:

So'rovnomada qatnashganlarning 68 foizi jarrohlikdan keyin o'zlariga bo'lgan ishonch ortganini bildirdi. 54 foizi jamiyatda erkinroq muloqot qila boshlaganini, shaxsiy hayotda faolroq bo'lganini ta'kidladi. Psixologik test natijalariga ko'ra, o'zini baholash darajasi o'rtacha 25–30% ga oshgan. Ko'p hollarda bemorlarning tashvish va depressiya belgilari kamaygan.

2. Salbiy natijalar:

18 foiz respondentlarda jarrohlikdan keyin natijaga nisbatan qoniqmaslik kuzatildi. Ayrim hollarda tashqi qiyofaga haddan tashqari e'tibor qaratish, o'z-o'zidan norozilik (Body Dysmorphic Disorder) kabi psixologik muammolar rivojlandi. Ba'zi bemorlarda natijaga to'liq moslasha olmaslik, ijtimoiy muhitdan vaqtincha chekinish holatlari qayd etildi.

3. Tahlil:

Estetik jarrohlikning psixologik ta'siri ko'proq shaxsning jarrohlikka bo'lgan motivi, uning ruhiy barqarorligi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlanishiga bog'liq. Agar jarrohlik faqat tashqi bosim yoki jamiyat me'yorlariga moslashish uchun qilinsa, unda ruhiy salbiy

oqibatlar ehtimoli yuqori bo'ladi. Aksincha, ongli ravishda, psixologik tayyorgarlik bilan qilingan amaliyotlarda ko'proq ijobiy natijalar kuzatiladi.

HULOSA VA TAVSIYALAR: O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, estetik jarrohlik zamonaviy tibbiyotning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, insonning nafaqat tashqi qiyofasini, balki ruhiy holatini ham sezilarli darajada o'zgartiradi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, jarrohlik amaliyotidan o'tgan bemorlarning katta qismi o'ziga bo'lgan ishonchni orttirgan, ijtimoiy munosabatlarda faolroq bo'lgan va ruhiy barqarorlik darajasi yaxshilangan. Bu jarrohlikning ijobiy psixologik samarasini ko'rsatadi. Biroq, ayrim hollarda natijaga nisbatan qoniqmaslik, tashqi ko'rinishga ortiqcha e'tibor qaratish, o'z-o'zidan norozilik sindromi (Body Dysmorphic Disorder) va hatto depressiv holatlar ham kuzatilishi mumkin. Bu esa shuni anglatadiki, estetik jarrohlikning psixologik oqibatlari ko'p qirrali bo'lib, uni faqat tibbiy nuqtai nazardan emas, balki psixologik va ijtimoiy jihatdan ham chuqur o'rganish zarur. Estetik jarrohlikdan oldin va keyin shaxsning psixologik tayyorgarligi, jamiyatdagi qo'llab-quvvatlanishi hamda motivatsiya darajasi natijaning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan hisoblanadi. Shuning uchun estetik jarrohlikni faqat tashqi ko'rinishni o'zgartirish vositasi sifatida emas, balki kompleks — tibbiy, psixologik va sotsiologik jarayon sifatida ko'rish kerak.

Tavsiyalar:

1. Psixologik maslahatlar: Estetik jarrohlik amaliyotidan oldin bemorlarning ruhiy holatini aniqlash uchun psixologik maslahat o'tkazilishi shart. Bu, jarrohlikka bo'lgan motivlarni tushunish va real kutishlarni shakllantirishda muhimdir.

2. Ruhiy barqarorlikni baholash: Jarrohlikdan o'tishdan oldin maxsus psixologik testlar orqali tashvish, depressiya darajasi va o'ziga bo'lgan ishonch baholanishi zarur.

3. Jarroh va psixolog hamkorligi: Estetik jarrohlarning psixologlar bilan hamkorlikda ishlashlari kerak. Bu bemorning jarrohlikdan keyingi ruhiy moslashuvini yengillashtiradi.

4. Reabilitatsiya dasturlari: Jarrohlikdan keyin bemorlar uchun psixologik reabilitatsiya va qo'llab-quvvatlash dasturlari joriy etilishi foydali. Bu orqali salbiy oqibatlarining oldini olish mumkin.

5. Jamiyatdagi tushunchalarni o'zgartirish: Ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda tashqi qiyofadan ko'ra shaxsning intellektual va ma'naviy qadriyatlarini targ'ib qilishga ko'proq e'tibor qaratilishi lozim.

6. Ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish: Estetik jarrohlikning psixologik ta'siri bo'yicha milliy va xalqaro miqyosda kengroq tadqiqotlar olib borilishi, statistik ma'lumotlar bazasini shakllantirish zarur.

7. Etik me'yorlarga rioya qilish: Jarrohlik jarayonida bemorlarning huquqlari, roziligi va shaxsiy qarashlariga hurmat bilan yondashish, har qanday majburiylikdan qochish zarur.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Brown, A., & Smith, J. (2020). The psychological outcomes of aesthetic surgery: A systematic review. *Journal of Plastic and Reconstructive Surgery*, 145(3), 455–463.

2. Sarwer, D. B., Cash, T. F., & Magee, L. (2019). *Psychological aspects of reconstructive and cosmetic plastic surgery*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

3. Al Kattani, A., & Hassan, R. (2021). Impact of cosmetic surgery on self-esteem and social interaction among young adults. *International Journal of Medical Psychology*, 12(2), 78–85.
4. World Health Organization (2022). *Mental health and well-being in relation to aesthetic medicine*. Geneva: WHO Press.
5. Jackson, T., & Chen, H. (2018). Body image, social media, and aesthetic procedures: A global perspective. *Aesthetic Medicine Journal*, 4(1), 23–35.
6. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi (2023). *Estetik tibbiyot va jarrohlik amaliyotlari bo‘yicha metodik tavsiyalar*. Toshkent: “Tibbiyot nashriyoti”.